Цана асобнага нумару 20 гр.

Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

СЛОВА ПРАЦЫ

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр., на 3 мес. — 4 зл., на паўгоду — 8 зл., на год — 15 зл., заграніцу ўдвая даражэй. Перамена адрэсу 30 гр.	Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаван. залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 грош. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 2 Вільня, Нядзеля 7-га кастрычніка 1928 г. Год 1

Па загаду Гарадзкога Старасты, № 1 газэты „Слова Працы“ канфіскаваны за: 1) перадавіцу „Да Зьезду Т-ва Беларускай Школы“, у якой асьвятлялася палажэньне Т-ва і заклікалася да масавага прыезду на Зьезд 21 кастрычніка; 2) за карэспандэнцыю аб Сьвіслацкім Народным Доме пад назовам „Толеранцыя на экспорт“.

Сямейныя спрэчкі.

Апошнім часам ува ўсёй прэсе пішуць аб спрэчках сярод П. П. С. прав. Спрэчкі гэтыя стаюцца ўсё вастрэйшымі і сяньня мусім канстатаваць, што, ня гледзячы на абяцанкі Недзялкоўскага, што падзелу сярод П. П. С. няма і ня будзе — падзел фактычна ўжо наступіў. Распачалося гэта ад слаўнай брашуры Мінкевіча, садраўшай агідную дэніцыятарскую маску варшаўскага О. К. Р. з паслом Яваро ўскім et comp. наперадзе выказваецъ аканчальны развал гэтае арганізацыі, як п'янства, дэфраўдацыі, крывавую разьню першага мая, паўстаўшую супроць работнікаў П. П. С-каю баёўкаю пад павадырствам Лакешка і г. д. Калі паказалася гэная брашура, барацьба зрабілася яшчэ вастрэйшай, як пр. барацьба варшаўскай Рады Праф. Саюзаў з Цэнтральнаю Камісіяй Прафэс. Саюзаў, сарваньне адчыту Жулаўскага і іншых варшаўскай арганізацыяй, назначэньне Камісара з боку С. К. В. і г. д. Ці спрэчкі сярод П. П. С. прав. Тую, толькі арганізацыйную натуру, як хоча давесьці Недзялкоўскі ў сваіх артыкулах?

Пасьля маёвага перавароту, толькі частка павадыроў П. П. С. прав. афіцыяльна перайшла на санацыйны бок, а частка афіцыяльных санатараў, якія знайшліся ў партыі, як Яваро ўскі, Шчыпёрскі і г. п. хочуць сарваць з пэпээсаўскага кіраўніцтва іх аблудную маску апазыцыйную, перад урадам, якая ўзапраўднасьці аказваецца яўна папераючаю ўсе пляны санацыі і цалкавітасьць іх палітыкі і перайсьці да адкрытага падтрыманьня ўраду Пілсудскага. Недзялкоўскі мае рацыю, гаворачы, што няма ніякіх асноўных розьніць ідэёвых пасярод адной і другой групай, дзеля таго, што як адна, так і другая не зьяўляецца нічым большым, як здраднікамі жыцьцёвых інтарэсаў працуючых масаў, што абедзьве групы, ці то ў часе барацьбы эканамічнай пралетарыяту, ці то пад час працы над камасацыяй, парцэляцыяй, ліквідацыяй сэрвітутаў, падчас працы шарваркаў і г. п., ці то ў агульнай палітыцы, не зьяўляюцца нічым болей, як агентамі буржуазіі сярод працуючых масаў, даваўшых магчымасьць буржуазіі праводжаньня ў цэльнасьці яе палітыкі здушэньня і выкарыстоўваньня работнікаў і сялян усяго краю.

Цяперашняя спрэчка гэта—спрэчка паміж павадырамі сацыял-здрады, як лепей прадаць і прымусіць працуючую масу, ці то шляхам адкрытага злучэньня з буржуазіяй, ці то пры помачы ашукоўваючых апазіцыйных манэўраў і сеяць маву гэтакім чынам сярод мас, што фактычна бароняць інтарэсы працуючай клясы і атрымаць яе даверра. Буржуазія ў сваёй палітыцы вельмі цікавіцца такімі справамі і разломамі, бо атрымоўвае гэткім чынам тое, што найбалей скампрамітаваную частку павадыроў сацыял угоды адцягваець ад сваёй партыі і гэткім чынам адкрываець ілюзію ў масах, нібы пазасталая частка зьяўляецца вернаю барацьбе і ідэалам працуючых мас. Той самы характар развалу ёсьць цяпер пасярод П. П. С. прав. Што адна і другая група павадыроў П. П. С. прав. ёсьць складанаю часткаю буржуазнага лагеру, сьведчыць хаця-б той апошні крок у напрамку стварэньня соймавае большасьці, праз прыманку да яе элемэнтаў з вызваленьня П. П. С. прав. і т. п. Дзякуючы гэтаму факту, можам спасьцерагчы, што фарміраваньне апазіцыі да ўраду з боку П. П. С. лопаецца, як мыльны пузыр, перад канечнасьцю ўзмацаваньня буржуазнага абозу таму, што сам „апазіцыйны тэорэтык“ Недзялкоўскі піша ў Работніку, што вітаюць з прызнаньнем крокі Дашынскага і што гэта згаджаецца з палітыкаю П. П. С.

Выходзячы з гэтага, які далейшы характар спрэчак будзе сярод П. П. С. прав., не ўваходзячы ў тыя падробныя моманты і формы таго развалу, нас перадусім цікавіць ідэёвае аблічча гэтага развалу і ўсяе партыі, і тут мусім адкрыць перад масамі тое, аб чым дзесяткі разоў мы пісалі, што цяперашні развал яшчэ раз адкрыў перад масамі поўны расклад і гніцьцё тае пэпээсаўскае гангрэны. Тое, што мы пісалі праз увесь час аб тым здрадным багне, пішуць аб сабе самыя павадыры з П. П. С. прав., бо гэта заўсёды так бываець, што калі двох злодзеяў спрачаюцца між сабою, дык праўда выходзіць наверх. І адкрыць тую праўду перад масамі, што павадыры П. П. С. прав. былі і ёсьць здраднікамі працуючых масаў, што іх партыя ёсьць гнільлём і скулаю, пажыраючаю сялян і работнікаў.

Самі памаглі нам у гэтай справе спрачаючыяся паміж сабою павадыры сярод П. П. С. прав. Факты раскладу і здрады павадыроў з П. П. С. прав. павінны яшчэ раз адкрыць масам вочы і прагнаць пажыраючую гангрэну ўсюды, дзе толькі даець свае прыметы.

Гэта будзе найлепшым адказам з боку працуючых масаў на цяперашнія спрэчкі і развалы ў П. П. С. прав.

Гэта ёсьць спрэчка сярод сям'і.

Трактат Кэллёга і небясьпека вайны.

Неўгамонны імпэрыялізм цэлае зямное кулі зброіцца ад галавы да ног.

Калі прыглядзімся да штодзенных фактаў, то для нас стане ясным, што ўзрост хімічнага промыслу, прадукцыі ваенных вырабаў (танкі, амуніцыя і г. д.), узрост марскіх узбраеньняў, як пабольшаньне колькасьці ваенных караблёў, ваеннае флёты, будова новых браняносцаў, узрост прадукцыі ўдушлівых газаў і іншых прыладаў сьмерці, пабольшаньне ваенных бюджэтаў у-ва ўсіх капіталістычных дзяржавах і сталыя ваенныя нарады паміж рознымі міністрамі і ваеннымі штабамі—усе гэтыя факты зьяўляюцца яскравым выразам гарачае ваеннае падгатоўкі з боку сучаснага капіталістычнага сьвету.

Для таго, каб затуманіць масам вочы перад пагрозаю вайны, буржуазія склікае розныя „мірныя“ зьезды, якія, запраўды, ёсьць нічым іншым, як зьездамі падгатоўкі вайны і падпісваньня розных „анты“-ваенных трактаў.

Адным з такіх трактатаў, аб якім пісаў і гутарыў цэлы сьвет у апошнім часе—ёсьць трактат Кэллёга.

Ці запраўды трактат Кэллёга кладзе крэс усялякім войнам? На гэтае пытаньне могуць адказаць вышэйсказаныя намі факты гарачых збраеньняў з боку ўсіх капіталістычных дзяржаваў; на гэта адказвае нядаўна падпісаны дагавор марскіх збраеньняў паміж Англіяй і Францыяй; на гэта адказваюць і іншыя факты, аб якіх (па цэнзурных умовах) мы пакуль што памаўчым і, ўрэшце, на гэта адказвае хоць-бы і той факт, што сам закладчык „антываеннага“ трактату—Кэллёг, па прыезьдзе ў Амэрыку прыказаў збудаваць два новыя браняносцы, якія, напэўна, ня служаць прыладамі для забясьпечаньня яго залатога пяра.

Усе гэтыя пацыфістычныя трактаты і зьезды маюць адно заданьне — усыпіць чуткасьць працоўных масаў.

Гэтую праўду скрываюць перад працоўнымі масамі толькі буржуазійныя пацыфісты і „абаронцы“ працоўных з-пад сьцягу II-га Інтэрнацыяналу.

Нядаўна адбыўся кангрэс II-га Інтэрнацыяналу, якім кіравалі такія выдатныя прадстаўнікі капіталістычнага сьвету, якія сядзяць у розных буржуазных габінэтах і ў Лізе Народаў, як Банкоур, Рандэррэльдэ, Шайдэман і нашыя. Кангрэс гэты, які ў груньце рэчы зьяўляецца другім накладам Лігі Народаў, гэтай інстытуцыі скрытых ваенных падгатовак, нічога іншага не пастанавіў, а толькі сьпяваў пахвальныя гімны трактату Кэллёга і Лігі Народаў, хочучы, такім чынам скрыць перад працоўнымі масамі небясьпеку новай вайны. Але ў той самы час, калі трубы буржуазіі і іх служкаў абвяшчаюць па цэлым сьвеце, што настаў час вечнага міру, што ня будзе больш вайны, ня будзе ліцца кроў — у гэты самы час сацыял-дэмакратычныя міністры ў Нямеччыне галасуюць разам з буржуазіяй за тое, каб будаваць новы браняносец. А, кажучы такім чынам, што пасьля А, наступае яшчэ дваццаць сем літараў да Я і такім чынам разам з буржуазіяй нямецкай зброяцца з галавы да ног і іншыя „апякуны“ міру.

І гэтыя факты сьведчаць аб тым, чаго варты пацыфістычныя словы буржуазіі і іх служкаў, калі ў Нямеччыне разам з буржуазіяй зброяцца і радзімыя „сацыялісты“.

Справа будовы новага браняносца пры помачы нямецкіх сацыял-дэмакратаў сталася ў сучасны момант цэнтральным пытаньнем нямецкага пралетарыяту, пераважна той часткі, каторая знаходзіцца пад уплывам сацыял-дэмакратаў. Гэтая частка нямецкага пралетарыяту атрымала яшчэ адзін найбольш яскравы доказ, што правадыры С.-Д.—зьяўляюцца складовай часткай нямецкай буржуазіі і што верна выконваюць іх прыказы і даручэньні.

Бура пратэстаў унутры самой нямецкай С.-Д. адкрывае гэтую праўду, не даючы скрыцца перад масамі.

Тое, што адбываецца ў Нямеччыне, адбываецца штодзенна і ў іншых дзяржавах, дзе сацыял-угода з II-га Інтэрнацыяналу дапамагаюць на кожным кроку буржуазіі ў пазбаўленьні правоў працоўных масаў места і вёскі.

Але гэтыя апазіцыйныя галасы з боку розных сацыял-правадыроў, — гэта ашуканчы манэўр, яны паказваюць на гэты факт, як на адзіны праяў, скрываючы перад масамі, што гэта ёсьць сыстэма палітыкі С.-Д., якая вырасла ў цэлы імпэрыялістычны апарат паасобных дзяржаваў і што кожная партыя С.-Д. зьяўляецца выразам свае радзімае буржуазіі.

Але ані сацыял-угода, ані буржуазія і іх верныя служкі ня здолеюць скрыць перад сялянска-работніцкімі гушчамі пагрозы новай імпэрыялістычнай вайны, бо моладзь сама пераж ывае і адчувае гэта і ня дасцца сябе абаламуціць.

Працаўнікі Беларускіх Установ

Ці зрабілі Вы пастанову аб тым, каб вылічаць пэўны процант ад вашага месячнага заробку на „Дом Беларускае Культуры ў Вільні“? Калі не, то ведайце, што ўжо найвышэйшы час зрабіць такую пастанову.

Лічба 17 — гэта нумар конта (рахунак) „Дому Беларускае Культуры ў Вільні“ ў Беларускім Кааператыўным Банку ў Вільні. Ці паслалі Вы хоць што-небудзь на гэтае конта? Ці выпаўнілі свой грамадзі абавязак? Калі не, то зараз-жа пашліце, грамадзянін.

Помніце, што Белар. Навуковае Т-ва ў Вільні пачало зьбіраць ахвяры на пабудову „Дому Беларускае Культуры ў Вільні“. Памятайце, што кожны беларус мусіць ахвяраваць што-небудзь на гэтую сьвятую справу. Ахвяры скіроўваць на адрас: Wilno, ul. Wileńska № 8. Białoruski Kooperacyjny Bank, konto № 17.

Урад Навуковага Таварыства.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Новая хваля забастовак у Лодзі.

Як падае Польская прэса, у Лодзі 4 г. м. ізноў работнікі ткацкіх фабрык прыступілі да забастоўкі, якая ахапіла ўсе фабрыкі ў г. Лодзі і ваколіцах. Лік бастуючых да вечара даходзіў, як падае „Dz, Wil.“ да 80.000 чалавек.

Далейшыя інфармацыі пададзём у наступным нумары.

І сялянства пачынае змагацца з панскім вызыскам.

277 нумар „Rzeczy-plitej“ інфармуе аб наступным факце:

У маёнтку Дэмбы каля Крулеўскай Любычы выбухла забастоўка зямельных работнікаў. Прычына забастоўкі—адмова гаспадара маёнтку працы сэзонавым (падзённым) работнікам.

Бастуючыя ня йшлі да працы 10 дзён і не дапускалі да гэтага іншых.

Тады „дзедзіц“ прывёз падзённых работнікаў з іншага (яраслаўскага) павету. Тутэйшае жыхарства папераджала прывезеных, каб яны ня йшлі працаваць. Калі ж прыбыўшыя не паслухалі і пашлі ў поле, тады прышоў натаўп мяйсцовага жыхарства (больш 150 чалавек), пераважна жанчын, і прагнаў іх каменьнем з поля.

Дамаганьні работнікаў Сьпіртавай Манапольні

Праф. саюз работнікаў спажывецкага прамыслу выслаў у сваім часе да Дырэкцыі Сьпіртавай Манапольні цэлы рад эканамічных дамаганьняў, як 40 прац. даплаты за хваробы, выплаты пэнсіі на выпадак забраньня работнікаў на вайсковыя абучэньні, 13 платнай пэнсіі ў 3 ратах і г. д.

Надовячы, з гэтага поваду, у Дырэкцыі адбылася канфэрэнцыя ўсіх праф. саюзаў, працуючых у абшарах Сьпіртавай Манапольні. На работніцкія дамаганьні Дырэкцыя запрапанавала даплату 50 грашоў на дзіця, для абцяжаных сям'ей, зьвярненьне кошту навучаньня дзяцей і ступнёвае зраўнаньне платы раб. сьпіртавай манапольні з платай раб. тытунёвай манапольні. Апрача гэтага, Дырэкцыя запрапанавала 10 дзенную дапамогу платную ў лістападзе на зімовыя закупкі.

Прадстаўнікі праф. саюзаў на такую прапазіцыю не згадзіліся і падтрымліваюць свае папярэднія дамаганьні.

Як бачым, дык работнікі ў Польшчы ўпорна змагаюцца за належнае палепшаньне свайго становішча — за належную плату за сваю працу—і змагаюцца да канца г. з. да перамогі.

„Дзіўная прэтэнзыя“.

Пад такім загалоўкам 223 № „Słowa“ паведамляе аб дамаганьні праф. саюзам „Праца“ поўнай заплаты работнікам валакнянага прамыслу за дні забастоўкі, з прычыны вывешаньня табліцы караў.

Яшчэ забастоўка.

У фабрыцы мэбэлі „Мазовія“ ў Радомску пачалася работніцкая забастоўка.

Бастуючыя (300 чалавек) жадаюць 15 прац. падбаўкі платы.

Работа жыдоўскіх камуністаў у Львове.

Львоўская прэса падае аб наступным выпадку ў Львове, які прыпісвае жыдоўскім камуністам.

Справа ў тым, што ў часе жыдоўскіх ўрачыстых сьвят (кучак?) на сьценах Львова зьявіліся афішы (ў жыдоўскай мове) з выразна антырэлігійным зьместам, заклікаючым жыдоў не пасьціць і не маліцца.

Даведаўшыся аб гэтым, паліцыя выслала рад вывядоўцаў з загадам зьдзіраць афішы. На Замарстынаўскай вуліцы ў абароне афішаў сталі 2 маладыя жыдкі. Паліцыянт іх арыштаваў. У адзін міг сабраўся натаўп, маніўшыся адабраць арыштаваных. Паліцыянт пачаў награжаць рэвольвэрам і толькі дзякуючы гэтаму давёў арыштаваных да блізкага будынку вайсковай жандармэрыі. У сувязі з гэтым, канчае прэса, зроблены цэлы рад рэвізіяў і арыштаў сярод львоўскіх камуністаў.

Ці камуністы, ці некамуністы друкавалі гэтыя „процірэлігійныя“ афішы—ня так важна, а важна тут тое, што цяперашняе пакаленьне (моладзь) ужо не такое, як даўнейшае,—яно да сярэднявечча вяртацца ня хоча і розныя пасты, і іншыя атрыбуты рэлігіі лічыць плашчыкам капіталізму.

Уцечка літэратара.

У мінулым тыдні акружны суд ў Лодзі меўся разглядаць справу польскага публіцыста і літэратара Вітольда Вандурскага, абвінавачванага ў „вывратовай“ дзейнасьці і камуністычнай агітацыі ў часе выбараў.

Гэтая справа, натуральна, выклікала вялікае заінтэрасаваньне, бо Вандурскі быў досыць вядом, а асабліва ў Лодзі. Вандурскі меўся адказваць з „вольнай рукі“ і прыехаць на суд з Варшавы. Пасьля некалькіх

гадзін чаканьня, судзьдзя пастанавіў адлажыць суд і загадаў арыштаваць падсуднага, аднак гэта, як інфармуе прэса, было непатрэбным, бо Вандурскі ўцёк.

Крыху аб самагубствах.

Згодна з статыстычнымі інфармацыямі самагубстваў у Варшаве, у жніўні г. году было 103 самых замахаў, з якіх 22 кончыліся сьмерцьцю на мейсцы. Прычыны самагубстваў падаюцца эканамічныя.

Гэта ў адной толькі Варшаве і за адзін месяц столькі ахвяраў несправядлівага распрадзяленьня працы і сродкаў жыцьця на зямлі—з прычыны, што адны (капіталісты) маюць вельмі многа, а другія, якіх страшэнная большасьць працоўныя —ня маюць нічога,—ня маюць навет працы, за якую атрымалі-б хоць паўгалоднае пражыцьцё.

А па-за Варшавай — у іншых горадох Польшчы, а па-за Польшчай,—ува ўсім капіталістычным сьвеце, — ці-ж мала працоўных канчае самагубствам, прадбачачы галодную сьмерць?—Калі аб гэтым падумаеш, дык бачым такіх самагубцаў цэлыя мільёны і то ў адзін месяц!

Ці-ж гэта ня вельмі яркі прыклад капіталістычнай справядлівасьці?

Заграніцай.

Адказ Амэрыкі на ноту аб англа-францускім паразуменьні ў марскіх збраеньнях.

Амэрыканскі ўрад урэшце пераслаў урадам Англіі і Францыі свой адказ на ноту ў справе „англа-францускага паразуменьня на моры“. Амэрыканская нота, як даведалася англійскае тэлегр. агенства, адкідае рашуча прапазіцыю—распачаць перагаворы ў справе абмежаваньня марскіх збраеньняў—на падставе „англа-францускага кампрамісу“.

Амэрыканская прэса, з свайго боку, зьмяшчае амаль не цалком адказ амэрыканскага ўраду на англа-францускае „тайнае паразуменьне“. Амэрыка трэбуе, каб уся справа абмежаваньня марскіх збраеньняў была разгледжана на спэцыяльнай канфэрэнцыі — з учасьцем усіх марскіх дзяржаваў — у-ва ўсім абыйме гэтага важнага пытаньня—ясна і адкрыта,—не карыстаючыся „спосабамі тайнай дыпляматыі“ дый „сэкрэтных сэпаратных умоваў“. З гэтага ясна, што Амэрыка папросту ня прымае навет да ведама перасланага ёй тэксту (?) англа-францускага трактату, які лічыць проста —„ня існуючым“...

Ці-ж можна сумлявацца, што пасьля гэтага Чэмбэрлен паляціць з становішча міністра заграничных спраў, атрымаўшы — за яго „рапальскую“ штучку, мокрай сьціркай па... манокль ад Куліджа!..

Ці Польшча будзе мець голас у справе акупацыі?

Сацыялістычная газэта „Вечар“ (вячорнае выданьне „Форвэртс'а“, чаловага органу нямецкай сацыял-дэмакратычнай партыі, які можа разглядацца цяпер, як афіцыёзны орган, нямецкага канцлера), зьмясьціла вельмі калючыя ўвагі з прычыны няўдалай падарожжы мін. Залескага ў Парыж, каб там націснуць на Брыяна—у кірунку дапушчэньня Польшчы ў „камісію 6-х“, якая мае вырашыць справу перадчаснага скасаваньня акупацыі Надрэніі.

„Дэр Абэнд“ піша: „Залескі ня меў шчасьця ў Парыжу, навет ня быў прыняты Брыянам. Француская газэта „Воля“ выказвае з гэтай прычыны некалькі няпрыемных для Польшчы ўвагаў:

„Польшча мыляецца, калі думае, што Францыя перад кожным сваім крокам павінна пытацца адабрэньня ці дазволу з боку Польшчы. Польшча мыляецца яшчэ больш, калі думае, што Францыя адкіне „палітыку Лёкарно“, гэта значыць—паразуменьне з Нямеччынай, каб толькі ўтрымаць польскую прыязьнь. Польшча мыляецца ў трэці раз, хочучы відзець уласную бясьпечнасьць у ўтрыманьні францускага войска ў Надрэніі“.

Англійскія капіталы ў ССРР.

Маскоўскі карэспанд. „Кур. Варш.“ даведаўся, быццам радавы ўрад распачаў перагаворы з групай англійскіх капіталістаў, якія маюць атрымаць вялікую канцэсію на разработку лясоў у ССРР. Англійскія капіталісты маюць улажыць у гэты інтэрас 3 мільёны фунтаў (15 міл. даляраў).

Амэрыканцы ў ССРР.

У кастрычніку мае прыехаць у Маскву група амэрыканскіх прамыслоўцаў, якая распачне перагаворы з радавым урадам—у справе будовы на поўдні ССРР 2-х вялікіх фабрыкаў трактараў і самаходаў. Абедзьве фабрыкі маюць заняць больш 20.000 работнікаў. У гэты інтэрас амэрыканскія капіталісты маюць улажыць 40 мільёнаў даляраў.

Як бачым, неўзнаўленьне дыпляматычных стасункаў не перашкаджае ані англійцам, ані амэрыканцам разбудоўваць фактычна гаспадарчыя стасункі з ССРР.

Страшэнны выбух складу ваенных матар'ялаў у Мелільле.

У порце Мелільля — у Гішпанскім Марокко — 26-га верасьня ўзарваўся ў паветра адзін з фортаў, у якім было каля 20 тысячаў кіляграмаў пораху. Усе будынкі навакол форту — зьнішчожаны. Забіта больш, як 3 дзесяткі асобаў і 200 ранена.

Б р у д.

Пісаць аб Янку Станкевічу запраўды ня хочацца. Прайшоў ужо даволі вялікі кавалак часу ад выпуску № 16 „Народу“, дзе зьвіхнуты „наўчовы доктар“ так паказаў сваю „наўчонасьць“ у форме прост брукавой лаянкі. За гэты час жыцьцё, бяз жаднае ўвагі на падобныя выбрыкі, пашло далей сваей дарогай, надыйшлі больш актуальныя мамэнты, якія патрабавалі высьвятленьня, выйшаў навет № 17 „Народу“, яскравыя кpасачкі з якога падаём у „Хроніцы“ — і на адказ Янку проста ня было месца. „Знамяніты“ „ворган“ так далёка адыйшоў ад прынятых газэтных звычаяў, што, паміма ўсяго, паважная палеміка з ім немагчыма і мог найхутчэй быць адказ фэльетоннага характару.

Аднак, прыходзіцца адказваць — за плячыма ўспомненае брукавае газэты — стаяць усе „скамарохі“ санацыі, ды і запраўдныя „санацыйныя“ зубры пільна сачаць за сваім выбранцам, які, хоць і ў карыкатурным відзе, але ўсё ж шчыра стаіць на варце іх інтарэсаў, робячы з сябе ламістрайка і разам горохавага шута ў беларускім вызваленчым руху.

„Не дамося зьбіць зь беларускае дарогі“ — так загалоўлены артыкул у „Народзе“, дзе Максім Прынскі (псэўданім вядомы чуць ня з першага „публіцыстычнага“ выступленьня Янкі Станкевіча) — дае „адказ“ на „Камунікат Беларускага Сялянска-Работніцкага Клюбу“, раскрываючага запраўдны твар новастворaных Станкевічаўскіх групаў. Аднак гэта не адказ, а проста брудная лаянка выйшаўшага з роўнасьці „дзікага пасла“, бо запраўды такія выразы, як „дварчанінаўскія жулікі“, „жулікі—хуліганы“ „схапіўшы жуліка за каршэнь“,—гадзяцца толькі на грамадзкі сьметнік, якім запраўды і зьяўляецца „Народ“. Ясна, што падобныя словы нікога не кампрамітуюць, а сьведчаць толькі аб вельмі нізкім зроўні аўтара артыкулу, чаго ня хочам у яго адбіраць. Можам выразіць толькі зьдзіўленьне, што „санацыя“ можа паважна разьлічваць на такога памочніка і артысту грубых фарсаў на беларускім груньце.

Аб'ектам нападу М. Прынскага, ці таго-ж самага Янкі, стаўся на гэты раз пасол І. Дварчанін, які па дзікай логіцы Янкі, адказвае на гэты раз за выданьне камунікату, падпісанага найуплывовейшай у краі арганізацыяй. Каб гэта было-б зроблена кімсьці паважнейшым, як псэўданім М. Прынскі, і пры тым наагул паважна, дык гэта, пэўне, рабіла-б гонар паслу І. Дварчаніну, бо яго тут уважаюць, як відно, галаўнейшым рэпрэзэнтантам беларускае сялянска-работніцкае думкі, але падобны атэстат ад „наўчонага“ Я. Прынскага гэтага гонару ня робіць. Дык трэба адкясьці ўсе словы, датычныя пасла Д., да звычайнай бабскай лаянкі з боку раззлаванага Янкі, які, відаць, ня можа скрыць свaей асабістай злосьці.

Мілы“ Янка трэбуе довадаў на тое, што яго падтрымвалі „высокія сфэры“ пры выбарах. Дык скажам Паўлючку, што мы пры дагаворы ня былі, і поўныя архівы для нас пакуль недаступныя, а што Вы разьяжджалі цэлы час на аўце ды Вашымі нумарамі ды пасьведчаньнямі прыкрываліся, як легітымацыяй палітычнай надзейнасьці — дык гэта ведаем. А довады post factum ужо пэўныя. Вас вось назначаюць прафэсарам унівэрсытэту, Вашы арганізацыі легалізуюць з шпаркасьцю маланкі, вы ходзіце перад „адзінкай“ на цыпках, езьдзіце па міністэрствах, ваяводзтвах—Вы, адным словам—усюды свой чалавек. Дык ці не даволі будзе Вам гэтых? Рэшту — дамо напэўна пры іншых абставінах, будзьце пэўны. А што да штрафаў і арыштаў, як таксама скасаваньня Вашых сьпіскаў у Сьвянцяншчыне — дык можа ўжо Вас запэўнілі, што гэта былі „прыкрыя непаразуменьні“ між сябрамі.

Янка, для доказу надзейнасьці свайго выбарнага сьпіску ў вачох беларускіх сялянска-работніцкіх мас, паклікаецца на пасла Ф. Валынца, цяпер сябру Сялянска-Работніцкага Клюбу, які прайшоў па адным сьпіску з ім. Апошні, будучы стала на правінцыі, быў ашуканы Янкам, які выстаўляў сябе проста грамадаўцам і свой сьпісак нібы падаваў на выпадак скасаваньня сялянска-работніцкіх сьпіскаў (проста, як ведаў!) па Лідзкай Акрузе і дакляраваў, што калі пройдзе, дык будзе дзяржацца ў Сойме з сялянска-работніцкімі пасламі. Ведаем, што падаўцы падобнага сьпіску па Навагрудчыне навет пісалі забавязаньне, што будуць дзяржацца „ідэалёгіі Б. Тарашкевіча“. Пасол Валынец пасьля выбараў, ак забавязаўся, так і зрабіў, а Янка — зрабіў, відаць, па другому забавязаньню. А гэта ці ня доказ здрады?

Вельмі цікавым для „Народу“ і М. Прынскага сьвядомы падзел між б. Грамадой і цяперашнім Беларускім Сялянска-Работніцкім Клюбам, пры чым Грамада выстаўляецца нацыянальнай арганізацыяй, а Б. С. Р. Клюб — інтэрнацыянальнай. Бязумоўна гэта сьмешна з боку, але — да таго прыпомніць трэба Янку, што пад яго кіраўніцтвам і навет чуць не з-пад яго пяра ў свой час „Сялянская Ніва“ пісала, што ў Радавай Беларусі Грамада была-б урадавай партыяй. Усе ведаюць, што ў ССРР адзінаю ўрадаваю партыяй зьяўляецца партыя камуністычная, дык, значыць, тады Янка Грамаду лічыў таксама „інтэрнацыянальнай“ і, як помнім, па прыезьдзе з Прагі баяўся захадзіць да грамадаўскіх дзеячаў. А вось цяпер Грамады няма, дык Янка прызнае яе нацыянальнай.

Для нас ясна, што Янка падшываецца пад Грамаду (яму гэта дазваляюць), як падшываўся ў часе выбараў, калі выдаваў „Нашу Бацькаўшчыну“, падобную радыкальным газэтам, калі апошнія падрад канфіскаваліся. Чаго добрага й гэта ня довад! Для чаго падшываецца Янка пад Грамаду? Ясна, каб атуманіць працоўныя гушчы і падвясьці іх пад панскі капыл. Але трэба быць наіўным, каб у гэта верыць. Няхай Янка будзе спакойным — беларускія сяляне і работнікі куды больш палітычна сьпелыя, як ён сам. Не памогуць і дзяцінныя казкі аб „беларусах учарашняга дня“. А што да дапамогі Янкі на працэсе Грамады, дык ён там даў, не мяркуючы, як той заяц кабыле. А што да правакацыі на працэсе, дык яна зарадзілася, хіба, толькі ў галаве Янкі, якому ўжо ня першы раз хочацца ўкусіць нялюбых „інтэрнацыяналістычных“. Але гэта абсалютна нікому не баліць, а толькі йдзе на пажытак у сэньсе павышэньня ў „слаўнай“, службе таму-ж Янку, які проста робіць даносы! Грамадаўцы не патрабуюць напэўна такога абаронцы і, калі-б іх хто правакаваў, дык маюць магчымасьць самі аб гэтым сказаць!

Для апраўданьня сябе Янка выстаўляе свае папярэднія „заслугі“, у справе Т-ва Бел. Школы і Гімназіі і прыкрываецца вядомымі іменьнямі. Але што мае гэта супольнага з цяперашнім прадажніцтвам? Што да „Родных Гоняў“ — дык праўда, што Янка зьняславіў іх у вачох працоўных гушчаў. Гэта таксама належыць да прадвыбарных доказаў, да падгатоўкі да іх, і справа „Родных Гоняў“ чакае свайго высьвятленьня. Скажам толькі, што ў вапошні час яны былі зусім збайкатаваны запраўднымі прадстаўнікамі сялянска работніцкай думкі і зрабіліся чуць ня органам мэтадыстаў. Слава невялікая! Але можа калі, як Янка дамагаецца, высьветлім гэтую справу надрабязьней.

У канцы стацьці М. Прынскі кажа, што Паўлюкевічу, Умястоўскаму і Вяржікоўскаму загадваюць палякі—дык яны нашыя сябры! Проста „дзівосы і сьмяхоты“, разьлічаныя на падобных Янку. А вось ён дык чысты — і да таго адным стрэлам забівае двох зайцаў— робіць данос, куды трэба, што тут „інтэрнацыяналістыя“, а масам кажа, што Паўлюкевіч, Умястоўскі і Вяржікоўскі — нашы сябры! Проста глупота!

Падобныя ўзоры янкаўскай лёгікі бачым і ў іншых месцах стацьці, як „камунікаты памагаюць палякам“, што супрацоўнік адзінкі Савось сам адмовіўся і т. п.

Але ўсё гэта—мізэрны фарс, ўсё яшчэ разьлічаны на нясьведамасьць працоўных гушчаў, а актoрам у гэтым фарсе балаганны шут Янка Станкевіч, які пускае свае „штучкі“ на пацеху публікі.

Ніхто на гэтыя „штучкі“ паважна не глядзіць, а шэфы і скамарохі пэўна таксама хутка ўпэўняцца ў няўдачным выбары памочніка. Усе ведаюць, што ёсьць беларускія працоўныя гушчы, палітычна сьпелыя і аб'яднаныя каля Беларускага Сялянска-Работніцкага Клюбу, які зьяўляецца выразіцелем іх імкненьняў. Еднасьць іх—залог перамогі. І ніякія фіглі балаганных шутоў ня здолеюць разьбіць гэтай еднасьці.

Наша еднасьць — наша сіла!

А бруд брудам і астанецца і ні да кога ня прыстане!

З жыцьця Горадні.

— **Субсыдыя для вучняў беларускае гімназіі.** 21-га верасьня адбылося паседжаньне Горадзенскага павятовага сойміку. Між іншымі пытаньнямі, разглядалася справа субсыды для незаможных вучняў, якія вучацца ў польскіх сярэдніх школах. Падчас дэбатаў над гэтым пытаньнем, беларускімі прадстаўнікамі была ўнесена прапазіцыя, каб і для вучняў-беларусаў, якія паходзяць з Горадзенскага павету, а вучацца ў Віленскай Беларускай Гімназіі, была асыгнавана субсыдыя. Большасьць сойміку да гэтай прапазіцыі аднеслася прыхільна і асыгнавала на двух вучняў, яны вучацца ў Віленскай Беларускай Гімназіі, а паходзяць з Скідэльскае гміны, на 300 зл. для кожнага.

— **Забастоўка.** Мінула ўжо тыдзень ад часу выбуху забастоўкі работнікаў і работніц кравецкай прамысловасьці. Бастуе агулам каля 80 асоб. Хутка, здаецца, гэтая забастоўка будзе зьліквідавана, бо большасьць гаспадароў пайшла на ўступку і згаджаецца здавольніць выстаўленыя работнікамі дамаганьні.

Дамаганьне было наступнае: хто зарабляў тыднёва да 10 зл., жадаў 40 проп. падвышкі; ад 10 да 18 зл. 30 проц., а ад 18 зл. і болей—25 кроц. Характэрна адзначыць, што ў часе вось гэтай забастоўкі (здаецца на другі дзень як яна выбухла) работнікі і работніцы прышлі ў свой прафэсіянальны саюз „Іглы“, каб урэгуляваць залеглыя сяброўскія складкі, ды каб даведацца, як ідзе забастоўка і які пануе дух у бастуючых. У часе залатвеньня вось гэтых спраў у саюз зьявіўся паліцыянт Шыпелевіч і, зьвярнуўшыся да прадстаўніка гэтага саюзу Александровіча з жаданьнем, каб ён загадаў работнікам разыйсьціся, бо, апрача сяброў „зажонду“, кажа, у саюзе ніхто не павінен знаходзіцца, хоць апошні і пратэставаў проці гэтага загаду паліцыяна, але работнікам прыйшлося такі разыйсьціся. Мімаволі насоўваецца пытаньне, дзеля чаго існуюць у Польшчы прафсаюзы? Ці толькі дзеля таго, каб на паперы паказаць прад культурным сьветам, што вось і мы таксама даём работнікам арганізацыі і легальна вясьці эканамічную барацьбу проці яе эксплёататараў—буржуазіі?

Як закладаць каапэратыў.

1. Для залажэньня каапэратыву закон вымагае, каб было бадай 10 (дзесяць) сябраў-закладчыкаў.

2. Сябры-закладчыкі павінны адбыць першы сход (арганізацыйны), на якім належыць ухваліць статут каапэратыву. Прыймаючы статут, арганізацыйны сход павінен устанавіць назову каапэратыву. Не вымагаецца, як гэта было дагэтуль, каб фірма ахоплівала прадметы дзейнасьці. Можна, напр., назваць проста: „Дабрабыт“ (ці якое іншае слова) каапэратыву з абмежанаю парукаю ў . . . . . (назоў вёскі). Трэба так-жа азначыць вышыню паю і вышыню адказнасьці сяброў. Усё гэта ўпісаць да статуту. На гэтым-жа сходзе выбраць першую Нагляднаю Раду з 6 ці 9 чалавек, якія ўжо выбяруць і першую Управу каапэратыву ў ліку: 3-х сяброў Управы і 2-х іх заступнікаў. З арганізацыйнага сходу сьпісваецца пратакол.

3. Па адбыцьці агульнага сходу трэба падаць заяву ў Суд, аб рэгістрацыі каапэратыву і аб рэгістрацыі сяброў Управы.

4. Прыгатовіўшы заяву, належыць зьвярнуцца да грамадзкага ўраду (можна так-жа ў Суд, ці да натарыюса), каб ён сцьвердзіў (легалізаваў) подпісы сябраў Управы. Дзеля гэтага сябры Управы зьмяшчаюць свае подпісы ў прысутнасьці грамадзкага ўраду. Грамадзкі ўрад сцьвярджае подпісы бясплатна і бяз штэмпляў. Пры сцьвярджэньні подпісаў у Судзе, пабіраецца штэмплёвая аплата па 1 зл. за кожны подпіс, але ня больш 3-х злотых за ўсе подпісы. Калі пасьвядчае подпісы натарыюс, то засьведчаньне подпісаў не аштэмплёўваецца, але плаціцца натарыюсу за працу.

5. Заявы ў суд падпісваюцца фірмова г. ё.: у канцы заявы выпісваецца поўна фірма, або кладзецца яе пячатка, а пад фірмаю падпісваюцца ўсе сябры Управы. Другі раз на заяве подпісаў сцьвярджаць ня трэба.

6. Да заявы належыць далучыць: а) копію пратаколу арганізацыйнага сходу (арыгінал пратаколу мусіць быць захаваны ў актах каапэратыву). У канцы гэтае копіі належыць напісаць: „згодна з арыгіналам“, далей упісаць поўную фірму каапэратыву з подпісамі двох сяброў Управы. Пасьвядчаць копіі пратаколу ня трэба. б) Копію пратаколу паседжаньня Нагляднае Рады аб выбары Управы. Копія сцьвярджаецца тым самым парадкам і в) апрача гэтага, далучаецца яшчэ 3 экзэмпляры статуту. З іх мусіць быць адзін арыгіналам, у канцы якога падпісваюцца каля 10-х сяброў-закладчыкаў. Подпісаў іх сцьвярджаць ня трэба. Два другія статуты з надпісам ўгары: „копія“, у канцы якіх упісваюцца провьвішчы ўсіх сяброў-закладчыкаў. Гэтыя копіі Управа сцьвярджае фірмова (не ўрадова).

7. Заява з дадаткамі ўносіцца да адпаведнага акружнога суду. Заяву належыць уносіць або поштаю заказным пісьмом, або асабіста. У апошнім выпадку трэба ўзяць з Суду пісьменнае пацьверджаньне Суду аб унясеньні заявы.

8. У тэрміне 2-х месяцаў ад уносу заявы Суд павінен зарэгістраваць каапэратыў, пераслаць у каапэратыў: а) выпіску з рэестру і б) Судом пасьведчаную копію статуту. Калі да 2-х месяцаў Суд не зарэгіструе каапэратыву, або не паведаміць аб рэгістрацыі, то каапэратыў лічыцца за праўна існуючы, а Суд мусіць упісаць яго да рэестру без усялякай зьмены.

9. Унёсшы заяву ў Суд, Управа мусіць гатовіцца да распачацьця дзейнасьці. Перад пачаткам прадпрыемства неабходна выкупіць у скарбовай касе прамысловае сьвядэцтва. Пад пагрозаю высокіх караў, а навет зачыненьня прадпрыемства, ня можна распачынаць ніякай гаспадарскай дзейнасьці (крама, малачарня і г. д.), ня выкупіўшы хаця-б на пярэдадні прамысловага сьвядэцтва. Цана прамысловага сьвядэцтва залежыць ад таго, якое прадпрыемства мае вясьці каапэратыў і ад мяйсцовасьці, у якой прадпрыемства знаходзіцца. На спажывецкую краму трэба выкупіць прамысловае сьвядэцтва 3-яй катэгорыі. Калі прадпрыемства пачынае сваю дзейнасьць з другой паловы году (па 1 ліпеню), то выкупляецца прамысловае сьвядэцтва на паўгода за палову цаны.

Крэдытовыя каапэратывы, што ўдзяляюць сваім сябрам ня вышэй 1200 зл., а сябром-каапэратывам ня вышэй 8,000 зл., носяць назоў „установы дробнага крэдыту“. Такія каапэратывы, калі належаць да Рэвіз. Саюзу, зусім не патрэбуюць выкупляць прамысловага сьвядэцтва.

Вось гэта — першыя практычныя рады для закладкі каапэратываў. Больш падрабязна і ясна аб гэтай справе можна дазнацца з кн. **М. Манцевіча: „Як залажыць каапэратыў“.**

КУТОК МОЛАДЗІ.

Ад Рэдакцыі.

Ужо ад даўжэйшага часу мы думалі выдаць спэцыяльны дадатак моладзі, каб гэткім чынам усе-бакова высьвятліць жыцьцё і барацьбу беларускай сялянска-работніцкай моладзі ў той момант, калі буржуазія і сацыял-згода запаўняюць рынкі сваімі лістоўкамі, маючымі за заданьне атруціць шавіністычным духам і мілітарызмам, калі беларуская ўгода стараецца ануляваць дасягненьні беларускай моладзі—прыступаем да выдаваньня нашага дадатку з мэтай асьвятленьня ўсіх балячак працоўнай моладзі места і вёскі, паказаць ёй дарогу да палепшаньня сваей долі і вызваленьня. Зусім ясна здаем сабе справу з тых труднасьцяў, якія стаяць на дарозе ў рэгулярным выдаваньні нашай газэты. Перадусім квэстыя распаўсюджаньня газэты і рэгулярны грашовы зварот, як таксама мэта газэты, якая стаіць на груньце шырокіх сялянска-работніцкіх масаў. Выпаўніць гэтае заданьне зможам толькі пры актыўнай дапамозе з вашай стараны. Мы глыбока перакананы, што першы наш шаг узбудзіць у радох сялянска-работн. моладзі запал да працы, і яна прыйдзе нам з дапамогай, праз прысыланьне артыкулаў, карэспандэнцыяў і вершаў аб жыцьці вашым у месьце і вёсцы — з гэтым глыбокім пераконаньнем мы прыступаем да працы. З гэтай мэтай павінны паўстаць на вёсках і гарадох гурткі прыхільнікаў нашай газэты, каторыя будуць распаўсюджваць газэту і прысылаць нам артыкулы і карэспандэнцыі аб жыцьці працоўнай моладзі места і вёскі. Прыступайце энэргічна да працы!

Першы Зьезд Моладзі ППС лявіцы.

5—6 жніўня 1928 г. ў м. Кракаве адбыўся Першы Зьезд Дэлегатаў Гурткоў Моладзі пры П. П. С. лявіцы. Зьезд гэты адбываўся ў той час, калі імпэрыялісты ўсіх краёў стараюцца ўпягнуць у свой лягер шырокія працоўныя масы, а перадусім моладзь і вясьці іх супроць працоўных іншых нацыяў. Першы Зьезд пралетарскай Моладзі меў на мэце ўзбудзіць сацыяльнае пачуцьцё ў маладых работніцкіх сэрцах, адчыніць ім вочы перад запраўднасьцю, і паказаць шлях, па якім павінна ісьці працаўная моладзь.

На зьезд прыехала 32 дэлегаты з розных куткоў краю, як з Беларусі, Галіцыі, Варшавы, Лодзі, Заглэнбя, Горнага Сьлёнску і Цяшынску з вокругам Кракава, каб супольна выказаць свае балячкі, а таксама выпрацаваць лінію для далейшай працы сярод моладзі.

Зьезд адчыніў пас. Чума. Пасьля адсьпяваньня „Інтэрнацыяналу“ прынялі наступны парадак дня:

1. Выбары прэзыдыуму Зьезду.
2. Прамова гасьцей.
3. Справаздача Цэнтр. Аддзелу Моладзі а таксама з паасобных вокругаў.
4. Палітычная і эканамічная сітуацыя і работніцкая моладзь.
5. Мэты і заданьне арганізацыі.
6. Арганізацыя і прэса.
7. Выбары Цэнтр. Аддзелу Моладзі.
8. Вольныя прапановы.

Па выбарах прэзыдыуму прамаўлялі прадстаўнікі ад паасобных аддзелаў.

Пабожняк сказаў ад імя ОК П. П. С. лявіцы ў Кракаве, Бартошак ад імя Хімічнага Саюзу ў Чахавіцах, і ад імя левых Прафсаюзаў Шадкоўскі. Пасьля быў прачытаны ліст Заюзу Сацыялістычнай Моладзі.

Дзякуючы забароне ўладаў, ліст ад Цэнтральнага Камітэту Саюзу Камуністычнай Моладзі ня быў адчытаны.

Далей Дыямантава, здаючы справаздачу ад Цэнтральнага Аддзелу Моладзі зазначыла, што некаторыя вокругі ўжо з'арганізаваныя, як Басэйн, Сьлёнск, Пазнань, Лодзь, Варшава, Кракаў, а другія ўжо блізка да з'арганізаваньня. Далей зазначыла, што, ня гледзячы на цяжкія варункі, бо шырыцца тэрор фашызму, капіталісты тасуюць рэпрэсіі. Пры гэтым фашызму, капіталістам і абшарнікам, як верны служка прыслужваецца сацыял-угода.

Далей былі прачытаны чатыры рэфэраты: аб палітычнай і гаспадарчай сітуацыі, аб дапамозе работніцкай моладзі, аб мэтах і заданьнях арганізацыі і аб арганізацыі і прэсе.

У дыскусіі, між іншым, сьцвердзілі, што буржуазія творыць розныя свае арганізацыі, як Strzelec, Сакол, Тур, Югондбунд, Цукунфт, Фрэйгайт і падобныя. Гэтыя арганізацыі моладзі маюць на мэце з'арганізаваць работніцкую моладзь, каб потым ужыць яе супроць сялянска-работніцкага вызваленчага руху. Пасьля гэтага наступілі выбары ў Цэнтральны Камітэт. Выбраны прадстаўнікі з Лодзі, з Данброўскага Басэйну, з Вільні, з Львова з шавы.

3 жыцьця працоўнай моладзі.

Як прайшоў Міжнародны Дзень Моладзі?

Дзень моладзі ў Львове. 2-га верасьня адбыліся ў Львове дэманстрацыі работніцкай моладзі. З сьцягамі ў руках, сьпяваючы рэвалюцыйныя песьні, работніцкая моладзь дэманстравала паходамі на шмат якіх вуліцах. Да сабранай на пляцы Сольскага дэманструючай моладзі прамаўляў пасол Вальніцкі. Разганяючы дэманстрантаў, паліцыя арыштавала больш як 20 асоб.

Некалькі дзён перад днём Моладзі арыштавана ў Львове каля 40 чалавек.

Дзень моладзі ў Драгабычы. У нядзелю 2. IX. моладзь усіх прафсаюзаў арганізавала маніфэстацыйны паход, у якім узяло ўдзел некалькі сот асоб. Дэманстранты нясьлі сьцягі з лёзунгамі і з пяяньнем рэвалюцыйных песень спакойна зьбліжаліся да рынку. Тут перапыніў паход аддзел паліцыі і, разагнаўшы дэманстрацыю, зрабілі шмат арыштаў.

Сход Моладзі і Кабет віленскіх шк. гут.

30 верасьня с. г. у памешканьні ППС лявіцы адбылася масоўка моладзі і кабет, якія працуюць на віленскай гуце. Па высьвятленьню значэньня Прафэсіянальнага Саюзу, а таксама аб чынным удзеле ў урадзе Прафсаюзу прадстаўнікоў ад Моладзі і Кабет, пастанавілі: дамагацца ад існуючага Прафсаюзу залажэньня „Фабрычнага Гуртка Моладзі“ і прыняцьця ў Урад прадстаўніка ад яго, а таксама аб стварэньні „Сэкцыі Кабет“ пры Прафсаюзе гутнікаў.

Прысутныя работніцы і работнікі, канстатуючы той факт, што ў Прафсаюз прыймаліся да гэтага часу толькі майстры, а Моладзь, Кабеты і падзёншчыкі ня прыймаюцца, дык сучасны Урад Прафсаюзу ня будзе магчы паслаць адпаведных прадстаўнікоў на „Зьезд Гутнікаў“ на дзень 7-га кастрычніка, каторыя змаглі-б бараніць інтарэсы найбольш эксплёатуемых і пакрыўджаных, г. зн. Моладзь і Кабет.

Сабраная Моладзь і Кабеты пастанавілі правясьці агітацыю за скліканьне агульнага сабраньня Моладзі і Кабет з віленскіх гутаў і выбраць прадстаўнікоў, якія-б сапраўды баранілі на Зьездзе іх інтарэсы.

Сход закончыўся агульным пяяньнем „Ад веку мы спалі“ і „Międzynarodówki“.

Вось дачакаліся!

У сувязі з тым, што 2-га верасьня г. г. у м. Слоніме было вывешана шмат камуністычных сьцягаў з антыдзяржаўнымі лёзунгамі і раскідана шмат камуністычнай літэратуры — паліцыяй выдана распараджэньне і права рабіць вобыскі на 9 гадз. вечара ў тых асобаў, каторыя будуць хадзіць па вуліцах. Вось, дык, на табе, моладзь, яшчэ адну палёгку. Працуй, працуй цэлы дзень, а прыдзе вечар — ня выходзь на вуліцу на прагулку.

Арганізацыя працоўнай моладзі.

Нядаўна пры Віленскім Акружным Камітэце ППС Лявіцы заложана сэкцыя працоўнай моладзі. Патрэба падобнай арганізацыі адчувалася ўжо даўно.

Беларуская працоўная моладзь, ня маючы свае „ўласнае“ арганізацыі, павінна масава ўступіць у сэкцыю ППС Лявіцы і павясьці там шчырую працу на карысьць вызваленьня працоўных.

Праўдзівае аблічча ППС правіцы.

„Robociarz“ надае, што ўвесь час мы кажам і пішам, што ўрадавыя лідэры ППС правіцы знаходзяцца на службе ў буржуазіі і спаўняюць загады і волю капіталу.

У гэтым цьверджаньні няма і ўзапраўды ані слава пераацэнкі, бо няэломныя факты паказваюць нам ясна, чым зьяўляецца ППС правіца і якую ролю спаўняе. Гэтая партыя спаўняе свае агідныя заданьні, шыручы сярод працоўнае моладзі шовінізм, а арганізацыі праз іх ананаваньне выхоўваюць моладзь у духу імпэрыялістычным і буржуазным.

Ужо 30 гадоў, як існуе на Цешынскім Сьлёнску работніцкая культурна-асьветная арганізацыя „Siła“, каторую пэпэсаўскія манэкены ў часе плебісцытавай барацьбы ўжывалі для агіднай пагромнай работы.

У маі 1921 г. Галоўная Управа „Сілы“ разаслала да ўсіх горткоў наступны камунікат.

„Абвод Цешынскі, дня 11 мая 1921 г.
Адозва.

Сабраныя прадстаўнікі ўсіх саюзаў, вайсковых арганізацыяў і спартова-гімнастычных заклікаюць усіх сваіх сяброў, здольных для службы, у справе, каб па поваду стварыўшайся грознай сітуацыі на Горным Сьлёнску, зьвярнуліся, як найкутчэй, да сваіх арганізацыяў, гдзе атрымаюць інфармацыі, да якой службы будуць вызначаны.

Заключанае завешаньне аружжа ня можа ўсыпіць грамадзянскае гатоўнасьці, але павінна скупіць усе сілы можа ўжо да астатняга высілку. Толькі адналітая карная арганізацыя можа давясьці нас да перамогі.

За Таварыства „Сакол“: д-р Ян Галіч.
За Ставажышэньне „Сіла“: Махэй Язэп.
За Каманду Дружыны Гарц.: Гайдук.
За Саюз Став. Моладзі Каталіцкай:
Кс. Білко Леопольд.
За Стралецкі Саюз: Вольфрам Войцех“.

Паміж адкрытымі фашыстамі і эндэкамі -- камунікат гэты падпісаў таварыш Язэп Махэй, сучасны сьлёнскі пасол на Сойм з ППС правіцы. Камунікат быў рассыланы да ўсіх гурткоў „Сілы“ з падпіскаю: „трэба склікаць паседжаньне „Сілы“ і надаць да ведама, як загад Галоўнае Управы“.

Вось гістарычны довад, чым зьяўляюцца пэпэсаўскія арганізацыі моладзі.

Аблічча „Strzelca“.

Аднадзёўка моладзі ППС лявіцы—„Młody Robociarz“ з месяца жніўня падае вельмі характэрныя весткі аб „Strzelcu“. Між іншым, там чытаем:

„Strzelec“ ніколі не прызнаваўся яўна да свайго буржуазнага характару, скіраванага супроць сялянска-работніцкага руху. Наадварот, карыстаўся з таго, што на яго нападала прадстаўніцелька польскай буржуазіі—эндэцыя, каб удаваць „левую“, сялянска-работніцкую арганізацыю.

Дзеля гэтага нас вельмі цешыць тое, што ў апошніх нумарох „Strzelca“ знаходзім урэшце яўнае прызнаньне да буржуазнай крэўнасьці. Галоўны стрэльцавы публіцыст п. Тытус Чакі захапляецца ў № 30 „Strzelca“ з 4. VIII г. г. нямецкаю арганізацыяй „Стальгэльм“ — выказваючую, паводлуг яго, „вялікую падобнасьць да стралецкага саюзу“.

А трэба ведаць, што „Стальгэльм“, ёсьць „баёўка“ нямецкіх нацыяналістаў—арганізацыя зусім манархістычная і рэакцыйная.

Адну толькі бачыць п. Чакі розьніцу: гэта тое, што „Стальгэльм“ апіраецца на абшарніках і на цяжкім промысьле“.

Гэта, аднак, ня значыць, каб п. Чакі быў з гэтага незадаволены. Не,—ён толькі робіць закіды польскаму абшарніцтву і буржуазіі за „барацьбу“ са „Strzelcem“.

„Прычынаў да гэтай барацьбы, гэтай ненавісьці зусім слушна скардзіцца „перасьледаваны п. Чакі, абшарнікі і капіталісты супроць „Strzelca“ ня мелі і ня маюць. Навет, наадварот, бо „Strzelce“ ўжо шмат прыслугаў аддаў фабрыкантам і абшарнікам.

Але што на гэта ўсё кажуць сяляне і работнікі, якія яшчэ знаходзяцца ў Strzelcu?

Бо нямецкія работнікі даўно ўжо пазналі, што такое „Стальгэльм“. Тыя, якія ў ім знаходзяцца, стала тэрорызуюцца—абшарнікі ў шмат частках Нямеччыны прымаюць парабкоў толькі праз „Стальгэльм“. Да сяньняшняга дня ўспамінаюць бэрлінскія работнікі зьезд „Стальгэльму“ 8 мая 1927 г. ў Бэрліне, калі Стальгэльмцы маршыравалі пад патройнаю абаронаю паліцыі па ўпрыгожаных на—чырвона вуліцах сярод лёзунгаў: Ганьба! Сьмерць фашыстам! Бэрлін застанецца чырвоным! — сярод зыкаў „Інтэрнацыяналу“, акружаныя работніцкімі масамі. Яшчэ напэўна памятаюць н. п. Стальгэльмцы той град камяньняў і адломкаў вуглёў, якімі на зьезьдзе ў Гамбургу 1928 г. прывіталі іх партовыя работнікі.

Ды, нарэшце, сялянам і работнікам, знаходзячымся ў Strzelcu, таксама спадае ўжо туман з вачэй: „Камандант з Стралецкага саюзу мае справы з моладзьдзю і грамадзянствам паваенным, на каторых вайна пакінула цэлы рад ад'емных уплываў і вынікаў (напр. імкненьні селяніна да абшарніцкай зямлі, а імкненьні работніка да людзкага жыцьця—прып. „М. R.“)—бядуе ў „Strzelcu“ з 21. VII г. г. п. Кежкоўскі. „Цяперашні стралецкі аддзел — гэта сыры матэр'ял на грамадзяніна-жаўнера“.

Як відаць, „выхаваўчая“ праца над гэтым матэр'ялам спатыкае на сваім шляху нейкія вялікія труднасьці, якія знаходзяцца ў праклятым клясавым інстынкце работніка або селяніна, бо іначай нашто-ж былі-б прысягі п. Кежкоўскага ў імя „адналітасьці стралецкай“ для абароны капіталістаў і абшарнікаў.

Далей п. Чакі захапляецца арганізацыяй моладзі „Стальгэльмам“ і радзіць перанясьці яе практыку ў Польшчу. „Сялянская і работніцкая моладзь чакае, што ёю займецца Стралецкі Саюз“ — выказвае ён у сваім артыкуле.

„Сялянская і работніцкая моладзь чакае“...—гэта памылка, непаразуменьне п. Чакі. Моладзь ня толькі не чакае, але і ведаць ня хоча. Ня толькі знаць ня хоча, але і вядзе барацьбу з тымі, да якіх капіталісты і абшарнікі „ня маюць прычынаў да ненавісьці“. Змагаецца да апошняга. Бо гэтая сялянская моладзь душыцца без зямлі ў цеснай вёсцы побач з вялікі панскімі абшарамі; бо гэтая работніцкая моладзь лье крывавы пот за залатоўку па 10 гадзін у дзень для капіталістаў. Для яе мейсца ня ў польскім „Стальгэльме, які шукае ласкі ў капіталістаў і абшарнікаў. У кожным разе на гэтую новую офэнзыву „Strzelca“ на моладзь мусяць зьвярнуць увагу клясовыя арганізацыі пралетарскай моладзі.

Зьмяшчаючы ў радзе нумароў нашай газэты асобным аддзелам хронікі „З жыцьця Горадні — ня можам ня выказаць пажаданьня, каб, і другія нашы буйныя цэнтры, як Беласток, Баранавічы і інш., мелі таксама свае асобныя аддзелы, бо такім чынам мы будзем мець больш ведамасьцяў з сьвядомага пралетарскага жыцьця. Падаем гэта да ўвагі нашым карэспандэнтам.

Наша хроніка.

Каляндар на 1929 г. Бел. Выдавецкае Т-ва ў Вільні прыступіла да выданьня кніжкі-календара на 1929 год. Кніжка выйдзе фарматам у два разы болей, чым у мінулым годзе. Зьмест складаецца з наступных аддзелаў: літэратурнага, гістарычнага, культурна грамадзкага, эканамічнага, гаспадарчага, школьнага, аддзелу па-за школьнае асьветы, мэдыцынскага, мастацкага, статыстычнага, каапэрацыйнага, тэхнічна будаўлянага, інфармацыйнага і інш. У календары будзе зьмешчаны цэлы рад фатаграфій, якта: Зьездаў павятовых Т-ва Бел. Школы, бібліятэк-чытален, народных дамоў, драматычных і музыкальных кружкоў і інш. Календар выйдзе з друку у другой палове месяца лістапада.

Рэдакцыя календара просіць Грамадзян прысылаць featureрознага роду матарыялы літэратурнага, культурна-асьветнага і інш. характара, такжа і фатаграфіі для надрукаваньня ў календары, пакідаючы за сабою права выбара з усяго прысланага. Адрэсаваць: Wilno, ul. Ostrobramska № 1, księgarnia białoruska, dla redakcji kalendarza na 1929 r.“.

Яшчэ працэс „Грамады“. 15-га кастрычніка г. г. распачнецца ў Акружным Судзе ў Вільні другі вялікі працэс былой „Грамады“—бо аж 35 грамадаўцаў. Прэса інфармуе, быццам большая частка з падляжачых гэтаму працэсу знаходзіцца на волі (?) і навет колькінаццаць з іх выступала ў галоўным працэсе „Грамады“, як сьведкі. Гэтыя „35“ грамадаўцаў абвінавачваюцца таксама як і папярэднія грамадаўцы, у антыдзяржаўнай „шкоднай для панства“ дзейнасьці і навет з аднаго параграфу—102 К. К., толькі з іншай яго часткі—I, а ня II-ой.

Няўжо-ж і гэтыя грамадаўцы паедуць знаёміцца з заходняй культура?

Звальненьне з вастрогу С. Астапчыка. У панядзелак, 1-га кастрычніка, звольнены з Лукішак б. заступнік сэкрэтара сэкрэтарыяту Б. С.-Р. Грамады і кандыдат сьпіску „Сялянска-Работніцкага Аб'яднаньня“ па Сьвянцяншчыне — Сьцяпан Астапчык. С. Астапчык праседзеў на Лукішках больш сямі месяцаў ад часу выбараў, калі ён быў забраны. Выпусьцілі, як здаецца, „z braku dowodów“.

Дэлегацыя ў справе Гімназіі ў Вялейцы. У суботу 29-га верасьня, да Школьнага Куратара ў Вільні зьявілася дэлегацыя ад Бацькаўскага Камітэту — для адчыненьня ў м. Вялейцы Беларускай Гімназіі на месца закрытай расейскай. Куратар патрэбаваў дадатковых даных аб матэр'яльным палажэньні будучай Гімназіі, складзе вучыцялёў і інш., якія дэлегацыя мае прадставіць у найбліжэйшы час.

Акружная Управа ў Вялейцы не зачынена. У польскай буржуазнай прэсе зьявілася заметка аб тым, што Акружная Управа Т-ва Беларускае Школы ў Вялейцы „завешана“ — з даданьнем звычайнай хлусьні аб палітычным характары Управы. Як аказалася — гэтая заметка была звычайнай правакацыяй, разьлічанай на перапалох беларускіх працоўных гушчаў. Управа ня была прыкрыта і чынная.

Каму патрэбна гэтая правакацыя? Ці ня сеюць гэтыя хлусьлівыя чуткі новыя служкі санацыі?!

„Новая пара ў беларускім руху“. Гэтак азагалоўлена перадавая стацьця ў № 17 „Народу“, дзе вядомы М. Прынскі факт паўстаньня Каўшоўскай арганізацыі лічыць паваротным пунктам у беларускім руху. А для нас зусім ясна, што Коўш і Янка — дзьве клячы аднае пары. Прыпомнім, што жонка Каўша ў „Гасп. Зьвязе“ аж скарбніцай. Янка ў стацьці хваліць і іншых „дзеячоў“. Але мы ўжо ад доўгага часу проста шкадуем іх іменьні выстаўляць на пасьмех!

З другога нумару „Белар. Зарніцы“. Вышаў з друку 2-гі нумар „Бел. Зарніцы“.

Зьмест пачынаецца „Беларускім рэлігійным гімнам“ з 6 радкоў. 4 першыя радкі наступныя:

„Краіну родную, Беларусь бяздольную,
Маці гаротную, Божа, храні.
І сыноў яе бедных, працаю замучаных,
На дарогу сьветлую, Божа напраў“.

Ужо па вонкаваму выгляду гэты „беларускі“ гімн далёка стаіць ад усяго беларускага, бо ў ім поўна русіцызму, як „храні“, пабеларуску барані, або вартуй, залежна ад сэнсу, „напраў“ — пабеларуску накіруй, пакіруй.

Са зьместу адразу-ж няпрыемна кідаецца ў вочы стараньне „Зарніцы“ ўбіць бел. працоўным гушчам, што „Беларусь бяздольная“, а знача ня трэба і думаць аб долі далей: І сыноў яе бедных, працаю замучаных, на дарогу сьветлую, Божа, напраў“.

Як тут зразумець, што трэба ў „бедных, змучаных працаю сыноў Беларусі направіць, няма ведама — хіба пэўна рукі, каб працавалі, як машына і ня чулі ніякага цяжару, ні мукі ад гэтага, — вось дык па хрысьціянскі! Але пры чым-жа тут „сьветлая дарога“?

Пэўна многа разоў лепш было-б, калі-б аўтар і рэдактар адзін замест пісаць, а другі зьмяшчаць такую, „казённую“ бязглузьдзіцу, маліліся, каб Бог „направіў“ у іх самых тое, чаго яны хочуць, каб ён „направіў“ у Беларусі, а перадусім іх галаву, у якой пэўна „ходзіць хата, ходзіць печ“, асабліва ў рэдактара „Зарніцы“, бо-ж аўтар, хіба, ведаў, што падаў рэдактару бязглузьдзіцу і дзеля гэтага не падпісаўся а рэдактар, бах дый зьмясьціў.

Вось тут адразу і вылезла „шыла з мяшка“.

Брава, сьвяшчэньнік, а перадусім былы „Грамадовец“!

Гаворачы аб „Зарніцы“, неяк прамінуць артыкулу, дзе хваляцца „служкі божыя“, што хрысьціянства не паклікала рабоў да паўстаньня на паноў“.

Відаць, добра заплацілі. Нам прыдзецца шмалісь нашых чытачоў паведаміць, што „Зарніца“ памерла бясслаўнай сьмерцьцю, але не за бракам сродкаў, дык за бракам чытачоў. У век радыё, гумавых палак і фабрыкацыі працэсаў вярнуць гісторыю да сярэднявечча ня ўдасцца, хаця-б панкі са „служкамі божымі“ ўздумалі ўваскрэсіць і „сьвятую экзэкуцыю“.

Прыгавор у справе Ц.К.К.П.З.Б. 27-га верасьня г. г. быў вынесены прыгавор ў справе 10 падсудных, абвінавачваных у прыналежнасьці да камуністычнай партыі.

Цьвяткоў (інж.-тэхналёг), Шварц, Гэлпер і Дозін засуджаны на 10 гадоў цяжкага вастрогу.

Кэнігсбэрг і Кравец на 5 гадоў, Хайдна на 4 гады цяжкага вастрогу.

3-х—Бэр, Сэгаль і Адзінова апраўданы (з браку доказаў віны).

Па адчытаньні прыгавора засуджаныя наладзілі „бурлівую“ (як піша буржуазная прэса) дэманстрацыю. З салі Суду вывялі іх сілаю. Прысутная ў салі маці Хайда самлела з роспачы, і толькі з труднасьцю ўдалося вярнуць яе да сябе.

Засуджаным ня прыслугоўвае амністыя.

Новая канфіската „Маланкі“. У чацьвер 4-га г. м. паліцыя зноў сканфіскавала чарговы № 10 „Маланкі“. Канфіската гэта адбылася нейкім новым спосабам, непрадбачаным ніводным з польскіх законаў. Загад аб канфіскаце наступіў аж... праз 28 гадзін пасьля атрыманьня экзэмпляраў „Маланкі“ на перагляд. Адказны рэдактар „Маланкі“ да гэтага часу ніякага паведамленьня аб канфіскаце не атрымаў, у той час, як, згодна арт. 73 „Права Прасовага“, паведамленьне павінна быць выслана найпазьней у працягу 24 гадз. Апрача таго, паліцыя забрала з друкарні 11 клішэ, з якіх толькі адно было канфіскаванае.

Інтэрвэнцыя рэдактара „Маланкі“ ў п. Старосты Гродзкага нічога не памагла. Рэдактар даведаўся, што № 10 „Маланкі„ сканфіскаваны за верш Янкі Купалы „Песьня для некаторых маладых людзей“ і клішэ з надпісам „Дзьве дарогі“. Характарна адзначыць, што верш гэты напісаў Янка Купала ў 1906 годзе і друкаваў у сваім зборніку вершаў „Жалейка“ ў 1908 годзе, гэта зн. у часе найбольш панаваўшай царскай рэакцыі і... царская цэнзура гэты верш не сканфіскавала.

Маніліся адбіць арыштаваных. Надовячы ў вёсцы Пахомава, Віжанскай валасьці, Віленскага пав., паліцыянт арыштаваў 2-х „падазроных асобаў“, у абароне якіх стаў натоўп некалькі дзесяткаў чалавек. Натоўп намерваўся адбіць арыштаваных. Паліцыянт пачаў страляць угару. Натоўп разышоўся. Паліцыя вядзе ў гэтай справе сьледзтва. („K. W. № 223).

Забастоўка ў фабрыцы кансэрваў. У фабрыцы кансэрваў, месьцячайся ў Вільні па Наваградзкай № 5, выбухла забастоўка. Работнікі дамагаюцца 25 працантаў падвышкі платы.

Крэсы „адбудоўваюцца“. Віленская прэса падае, што справа будовы Гродзкага (?) Суду ў Сьвянцянах „йдзе значна наперад“. Значыць радуймася! — „крэсы“ значна адбудоўваюцца...

Забарона вывазу сырога дрэва. Відаць, лес ужо вывезьлі заграніцу, бо адпаведныя ўлады пастанавілі забараніць вываз заграніцу сырога дрэва, якое можа вывозіцца з Польшчы толькі пасьля яго абробкі. Гэтым думаюць спыніць пагражаючае лесапілкам безрабоцьце.

Ці ня ў час нам тут будзе прыпомніць польскую прыказку: „Mądry polak po szkodzie“.

З Т-ва Бел. Школы.

З Працы Гурткоў Т-ва Бел. Шк.

× 18 траўня 1928 г. Тапільскім гуртком Т-ва Бел. Шк. быў наладжаны збор ахвяраў, які даў 47 зл. 13 гр. Ахвяры пайшлі: 1) 25% на карысьць бібліятэкі-чытальні ў в. Тапількі—Беласт. пав. і 2) 75% на карысьць Беластоцкай Акружной Управы.

21 траўня 1928 г. Беластоцкая Акружная Управа Т-ва Бел. Шк. ладзіла ў м. Супрасьлі Беласт. пав. публічны збор ахвяр. Сабраныя грошы ў суме 50 зл. пайшлі на карысьць бібліятэкі-чытальні пры гурт. Т-ва Бел. Шк. ў Беластоку. 19 жніўня 1928 г. Беластоцкай Акружной Управай Т-ва Бел. Школы была наладжана ў м. Гарадку Беластоцкага пав. публічны збор. Ахвяраваныя грошы ў ліку 93 зл. 06 гр. пойдуць на будову Народнага Дому пры Беластоцкай Акружной Управе. Усім ахвярадаўцам, як і асобам браўшым удзел у наладжаньні збораў, Беластоцкая Акружная Управа прыносіць шчырую падзяку.

× **Наш Гурток Т-ва Бел. Школы** (в. Балотца-Клінцы—Шчарсоўскае гміны) Дзякуючы высілкам і ўпартай працы сьвядомых хлапцоў, у нашай вёсцы ад канца 1927 г. існуе гурток Т-ва Бел. Школы.

Пры гуртку ёсьць бібліятэка-чытальня, дзе, заместа напіцца гарэлкі і пабіць адзін аднаго, можна пачытаць газэту, ці кніжку. Ад новага году паставілі 7 спэктакляў, даход ад якіх пашоў на культурна-асьветныя мэты. Праўда, шмат прыходзіцца цярпець насьмешак і крыўды ад сваіх братоў-сярмяжнікаў, каторыя яшчэ служаць богу цемры, ня кажучы аб тых крыўдах, каторыя дазнаем з боку ўлады. Але тая сьветлая мэта, якую мы бачым уперадзі, дае нам сілы перамагчы ўсе перашкоды. І пераможам.

× У суботу 8-га верасьня г. г. Баранавіцкім гуртком Т-ва Бел. Школы была наладжана вечарына. Адбыўся першы канцэрт уласнага струннага аркестру Т-ва пад кіраўніцтвам гр. У. Аляксеева. Бязупыннае „брава, біс“ грымелі на ўсю салю, як і заўсёды, поўную глядзельнікаў.

Далей гр-ка Галавіначанка выканала балетныя нумары, здабыўшы гучныя воплескі і пахвалу публікі, закідаўшую яе краскамі. Пасьля кароткага перапынку згуляна камэдыя ў 1 акце „Міхалка“.

На закончаньне пастаўлена была камэдыя „Хірургія“—Чэхава, перароблена з расейскага. Пасьля спэктаклю адбыліся скокі да гадзіны 5-той раніцы.

Гурток складае шчырую падзяку ўсім прысутным на вечарыне, а так-жа сябрам і ня сябрам гуртка за прыхільны ўдзел пры арганізацыі вечарыны.

Далей, далей да працы, маладыя сілы Баранавіцкага гуртка, будаўнічыя роднае культуры!

Абвестка.

Баранавіц. Акружная Управа Т-ва Бел. Школы просіць усіх грамадзяне, Баранавіцкага павету ўва ўсіх справах, датычачых Т-ва зварочвацца па адрасу: Баранавічы, вуліца Шосова № 97. Пётр Куптык.

Управа.

Карэспандэнцыі.

Барацьба за родную школу і перамога.

(Вёска Вострава, Старавейскае валасьці, Слонімскага павету).

Навука ў роднай мове — гэта падстава існаваньня кожнае нацыі, бо без навукі ў роднай мове нацыя, як самастойная адзінка, ня можа існаваць, — яна духова як-бы памірае, ці падпадае пад уплыў, а часта і ў культурна-нацыянальную няволю, — дужэйшага свайго суседа. І вось наш народ зразумеў, што родная школа — задатак яго існаваньня й вось колькі ўжо гадоў герайчна вядзе змаганьне за родную школу, але вынікі? — архі-мінімальныя — бачым іх усе.

Наша вёска Вострава стаіць у тых радох змагароў, якія з нябывалаю самаахвярнасьцю йдуць дружна да раз азначанае мэты.

Есьць прымавіска: Хто працуе, — той, і мае за працу. Нарэшце і мы праз 3 гады цяжкага змаганьня, праз 3 гады думкаў, лятуценьняў аб роднай школе, нарэшце атрымалі „orzeczenie“ ад п. Куратара, што будзе ў нас Беларуская ўрадовая I-кл. школа. Ня буду апісваць, як мы змагаліся — кожная сьвядомая вёска гэта ведае на практыцы. Кожны бацька, матка ці апякун былі настрашаны, каб адказаліся ад зложаных імі дэкларацыяў, паабівалі валасныя парогі, часта кланяліся варожым да нашае справы войтам, і не адзін папаў у сьпіскі „wywrotowców, antypaństwowców ды komunistów“. Падам толькі кароткія статыстычныя дадзеныя аб зложаных дэкларацыях. Гэта, як нельга ляпей, сьведчыць аб народнай сьведамасьці.

У 1925 г. зложана на 56 дзяцей — 37 дэкларацыяў. Адказ ад п. Інспэктара, каб, хоць дзеля фармалістыкі атрымалі. Не! Голас гукаючага ў пустыні. У 1926 г. ізноў злажылі на 52 дзяцей, па „zbadaniu“ важных засталося на 36 дзяцей, рэшта — уняважнены і быццам частка бацькоў адказаліся(?) ад зложаных сваіх дэкларацыяў. Дык, як ласку з неба, далі ўтраквістычную, але сяляне зразумелі карысьць з утраквістычнае школы ды ў адзін голас оказалі, жадаем роднае школы, „чыста беларускае“. І вось у 1927 г. ужо 3-ці раз злажылі на 69 дзяцей дэкларацыяў. За гэты час, хоць была і польская школа, але бацькі куплялі сваім дзецям беларускія лемантары і іншыя кніжкі ды вучылі па дамам чытаць пабеларуску. Аб усіх важных здарэньнях пад час змаганьня за школу пісалі ў газэты.

Вось ужо атрымалі „orzeczenie“ п. Куратара, што будзе „na rządanie rodziców dla 46 dzieci (а рэшта дзе? бо-ж было пададзена на 69 дзяцей, пэўне „зракліся“ сваіх дамаганьняў, роднай школы?!) I-kl. szkoła, z językiem wykładowym białoruskim“. Так, дзяцей у школьным веку ў вёсцы да 200, а школа толькі I-кл. Але-ж п. стараста (слонімскі) сам абяцаў нам, што будзе II-кл., толькі трэба наняць памешканьне пад II кл., але хай сяляне наймуць... „za własne pieniądze, dla tego że Sejmik Powiatowy niema w tym roku na to funduszów, tylko na przyszły rok weźmie“. А на „kółki rolnicze, (для асаднікаў) strzeleckie“ ды „Towarzystwu Domu Ludowego“ пэўне ёсьць ды „zgóry“. Але, нічога, добра і гэтак. Сяляне аднагалосна пастанавілі асыгнаваць па 2 зл. на наём памешканьня пад II кл. Вось маем родную школу, ці прынамсі будзем мець, але надалей не пакінем працы, не апусьцім рук у задаволеньні цешачыся „лаўрамі“ перамогі. Не! Бо яшчэ многа, мога трэба будзе за што змагацца, — лепшая будучыня ляжыць за цярністым шляхам. Бо школа будзе родная, а вучыцель? — Мо' беларус? Шчыры сялянскі вучыцель?—Сумліўна! дый ня маем надзеі. Пэўне галілеюш, ці пазнанчык (такога мелі), які скалечаны на Беларускасьць. Такі вучыцель шчырае свае веды й добрага выхаваньня нашым дзеткам ня дасьць.

Браты Беларусы! заклікаем усіх шчырым сялянскім словам: На школьны фронт! На барацьбу з цемраю, змагацца за асьвету ў роднай мове для працоўнае масы. Усе станавецеся ў сталёвыя рады культурна-асьветных змагароў, бо толькі даўгім і ўпорлівым змаганьнем здабудзем сабе школу. Няхай нашая гісторыя азначыць на сваіх старонках вогненна залатымі літарамі імёны Тых, хто сваею працаю дапамагае класьці хоць невялічкую цэгліну пад вялікую будыніну — культуры — культуры для працоўных.

„Сэлэтэ“.

„Анафэма“.

(в. Вострава, Старавейс. вол., Слонімск. пав.).

Есьць у нашай царкве поп, Барыс Кірык, які толькі нядаўна высьвенціўся на духоўніка. Вось, гэтаму й даручана пасьці „оўцы“. Прыход яго налічае 1.500 душ. Каб добра „пасьці“ і „выхоўваць“ сваіх авец, поп ня дбае! Не! Ён стараецца іх найбольш стрыгчы! Бо за вянец бярэ 50 зл. і болей, за хаўтуры 20—30 зл., за хрышчэньне 7 зл. Хадзіў з калядою і перад вялікаднем, дык абавязкава вымагаў каўбас і сала. Хто-ж адкажа, што няма, „бацюшка“ заглядаў на печ, ці сохнуць мо' каўбасы, або ў сенях пад страху, ці што-небудзь вісіць. Надыйшло ў аднаго хлапца вясельле, і ён прыехаў вянчацца ў царкву, дык поп залупіў „пахрысьціянску“, толькі 50 залатовак... Хлапец пасуліў 15 зл., бо болей ня меў. Але поп на гэта не згадзіўся і хлапец паехаў у Дзярэчын у касьцёл да ксяндза, які зьвянчаў за 15 зл.,—усё роўна, абы „фармальнасьць“ збыць!

Пасьля гэтага а. Барыс казаў пропаведзь ды страшэнна лаяў усю вострaўскую моладзь пекнымі „слоўцамі“, якія брыдка сюды пісаць. Аднак, ужо стаў браць за вянец меней, 25—30 зл., баючыся, каб усе ня езьдзілі да ксяндза.

Але вось другі хлапец, Алесь Марчук, да папа зусім не зьвяртаўся, а проста паехаў да ксяндза, зьвянчаўся і квіта! Даведаўшыся аб гэтым, наш пастыр моцна абурыўся і на Усьпеньне сказаў вялікую рэлігійна-палітычную прамову — пропаведзь. Казаў, што, калі гэтак будзе далей, дык сяляне зьгінуць ад гневу божага, бо зьяўляецца бязверра і бальшавізм, з якімі трэ змагацца, ды, „торжественно“ падняўшы крыж у гару, адлучыў А. Марчука ад царквы на 7 гадоў, кажучы тройчы пракляцьце: „Анафема яму, Анафема, Анафема“! Н.

Панская расправа.

(в. Лобзава, Дзярэчын. вол., Слонім. пав.).

Есьць каля нашай вёскі двор і новы пан Гедройць, які купіў яго. Ад самага падзелу 1862 г. вёсцы досталася пашa ў карыстаньні 31 дзесяцін. Старыя абшарнікі ня мелі да пашы жаднай прэтэнзіі, а пан Гедройць адразу патрэбаваў частку пашы сабе,—як сэрвітутнае. Сяляне яму катэгарычна ў гэтым адмовілі. Справа была панам здана ў суд, які адсудзіў яму частку. Аднак і сяляне не закінулі гэтае справы і перадалі ў суд нанова аб даўнасьці карыстаньня, бо больш як 60 гадоў яны самастойна гэтай пашай карысталіся.

25/VIII г. г. выязная сэсія Горадзенскага Акружнога Суда на мейсцы разглядала гэту справу і рабіла дапрос сьведак, якіх з розных суседніх вёсак было каля 20-ці. Як ведама, пастанова робіцца пасьля. Але пан Гедройць, чуючы сябе ў правох і не чакаючы рэзалюцыі суда, 28/8 г. г. прывёз каморніка п. Якубоўскага і пачаў рэзаць частку зямлі сабе. Якубоўскі самачынна напісаў паперку ў паліцыю, каб у патрэбе далі помач. Было выслана 2-х пастарунковых. Сяляне, бачучы бяспраўе, пачалі не даваць рэзаць, трэбуючы пастановы суда, Акружной Камісіі земскай у Горадні ці „polecenia“ земскага камісара. Паліцыя паказвала толькі запіску каморніка, — а каморнік што, цікава, пакажа?

Вось каб...

Вось каб я быў вучоным Ньютонам, дык адразу адкрыў-бы закон прыцяганьня паноў да чужых грошаў, а сялян да навукі. Вось дзіўна, — амаль ня ў кожным нумары газэты чытаем аб „deufraudacji“ і амаль ня ў кожнай газэце чытаеш аб тым, што сяляне саматугам закладаюць бібліятэкі, ставяць спэктаклі, ня гледзячы на тое, што школаў ім не даюць. Зладзейства ўвайшло ў сэрцы ўрадоўцаў і стала для іх нейкай новай сыстэмай.

Нядаўна сэквэстратар у Гараднянскай гміне назьбіраў з сялян каля 2000 зл. і ўцёк, як у воду ўпаў. Вось, каб мне знайсьці які „system“ для палёгкі жыцьця, павялічэньня веды, дасягненьня ўсяго таго, аб чым лятуцім. Вось добры быў-бы такі „system“ для нас!.. Сумуючы.

НАМ ПІШУЦЬ:

× **М-ка Астрыня, Лідзкага пав.** У нашым м-ку хоць каталікоў вельмі мала (толькі ўрадоўцы), але і яны захацелі пабудаваць касьцёл. Для гэтай мэты яны хацелі захапіць магазын. Сяляне гэтага не дазволілі, дык яны падалі ў суд, а каб было дзе „прэклоніцца“, яны зрабілі касьцёл у школьнай салі. Вось табе маеш! Замест асьветы, якую павінна была-б даваць школа, яны яе захопліваюць пад касьцёл. Сяляне ўсімі сіламі павінны дабіцца школы і то ў роднай мове.

× **Пружаншчына.** У м-це Пружаны 12/VII 1928 г. быў хвэст. Будучы там, я пабачыў вялікі натоўп людзей каля царквы, пераважна жанчын. Стаялі яны, каля толькі што прысланых званоў, якія прадстаўлялі штосьці бязхворменнае ад сялянскіх ручнікоў, палотнаў, хустак і іншага дабра, якімі былі ўвешаны гэтыя званы. Некаторыя нясьлі, магчыма, апошняе, але „для бога“, як вучаць „айцы“.

Дык сяляне! Ці-ж не пара працерці вочы? Ці-ж мы яшчэ дагэтуль ня ведаем, у чыю кішаню пойдзе ўсё гэтае дабро. А нам прыдзецца чакаць „раю“ або „манны з неба“, працуючы і галадуючы.

× **Вёска Азіраўцы, Браслаўскага пав.** На шляху ад маёнтку Бэльмонт да м-ка Браслаўя ляжаць вёскі Ахрэмаўцы і Азіраўцы. Дарога гэтая вельмі мокрая ў часе дажджоў. Бэльмонцкаму абшарніку ды браслаўскім урадоўцам гэта вельмі не падабаецца, бо яны маюць аўтамабіль, якім штодня езьдзяць з Бэльманта да Браслаўя і наадварот. А ведама, аўтамабіль скаціна такая, што па балоце ня ездзе. Дык, каб аўтамабіль мог ехаць, п. Стараста загадаў Ахрэмаўцам ды Азіраўцам брукаваць свае вёскі. Сяляне адказаліся, кажучы, што на тое плоцім „дроговe“ падаткі, каб самім не рабіць дарог. Але „начальства“, відаць, на—гвалт хоча, каб сяляне і падаткі плацілі і дарогі рабілі, бо вось па загаду „z góry“ солтыс у Азіраўцах апісвае кароў, коней, сьвіней, авечак, сена ды інш. рэчы, за тое што сяляне ня возяць каменьне брукаваць дарогу.

Няўжо ж законы дазваляюць панам гэтак зьдзекавацца над сялянамі?

× **Сьвянцяншчына.** Вайсковае асадніцтва на „крэсах“ збанкрутавала ў сэньсе палянізацыі беларускага сялянства. На падмогу ў гэтым кірунку ідзе цывільнае асадніцтва. Робіцца гэта так:

Прадаецца маёнтак. Зараз ж прыяжджае з Варшавы ці Вільні нейкі пан, купляе яго агулам за свой „ўласны“ капітал, парцэлюе яго на кускі, якія ацэньвае ў тры ці чатыры разы болей, чым сам заплаціў. Ведама, што так дарага ацэненую зямлю бел. селянін ня можа купіць. Вось яны прывозяць польскіх сялян з карэннай Польшчы, якія, дзякуючы таму, што там зямля вельмі дарагая, купляюць надзелы, можа пераплачваючы, ведама маючы крэдыты ў польскіх банках.

Ці ўдасца гэты „новы курс“? Пажывём—пабачым!

× **Вялейшчына.** Кепскае наша жыцьцё, нэндза, цямнота наўкола, і з гэтае цямноты карыстаюць нашы ворагі — капіталісты і абшарнікі.

Працуй, гні сьпіну цэлы год, а прыдзе час, што і галодны сядзі і апошняга коніка за падаткі аддавай.

Да гэтага імкнуцца і капіталісты і абшарнікі і іх верныя служкі сацыял-здраднікі і ўрэшце „айцы“ духоўныя.

Вось прыклад таго, як „пабожаму“ абходзяцца „блажэнныя“ з беднымі работнікамі. Вязенскі поп М. Сьмірноў, каб ляпей скарыстаць з працы свайго работніка, увёў асобны „каляндар“ яшчэ дасюль ня чуваны.

Наймаючы на месяц работніка, поп яму ня лічыць працяг месяца так, як усе людзі, а выключна 30 дзён працы. Такім чынам, калі ў працягу месяца сустракаецца напр. 7 ці 8 дзён сьвят, дык поп іх да месяца не залічае, а работнік мусіць адрабіць гэтыя 7 ці 8 дзён у працягу другога месяцу. Вось дзе праўда папоўская. Сапраўдная „любовь ближнего“.

Усячына.

Сьвята чэхаславацкай каапэрацыі.

20-га траўня адбылося ў Празе-Чэскай вялікае народнае сьвята. У гэты дзень чэскі і славацкі народы ўрачыста абходзілі 30 угодкі свае зямляробскае каапэрацыі. На сьвята ў Прагу зьехаліся тысячы прадстаўнікоў чэскага, славацкага і мараўскага сялянства, каб на гэтым урачыстым Зьезьдзе падрахаваць тое, што зроблена імі пры помачы каапэрацыі за апошнія 30 гадоў—ад той хвіліны, калі паднявольны тады чэскі народ стаў на шлях самастойнай адбудовы свайго гаспадарчага быту, каб пераглядзець пройдзены шлях, параўняць мінулае з сучасным, і каб набраць сілы на будучыню.

Вялізарную працу выканаў чэскі народ за гэты час. З невялічкіх таварыстаў, паўстаўшых тады з мэтаю самапомачы, вырас магутны сацыяльна-гаспадарскі рух, які высока падняў стан сялянскай гаспадаркі, узгадаваў свае грамадзянства, узмацніў у іх дух грамадзкасьці, а тым самым значна прычыніўся і да справы здабыцьця незалежнасьці.

Распачынаючы 30 гадоў назад каапэратыўную працу, чэскі народ быў у палажэньні вельмі сходным з тым, у якім знаходзімся ў сучасны момант мы—беларусы і дзеля гэтага справа чэхаславацкай каапэрацыі павінна нас зацікавіць.

У адным з наступных нумароў дамо нашым чытачом магчымасьць пазнаёміцца з разьвіцьцём і здабычамі, як зямляробскай каапэрацыі Чэхаславаччыны, так і яе спажывецкай каапэрацыі, якая 16 чэрвеня таксама ўрачыста абходзіла 20 угодкі свайго існаваньня.

Рэдактар-Выдавец: П. Пяткун.

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.